

ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ В УКРАЇНІ

Буга Г. С.

Світова фінансово-економічна криза (2008-2009 роки) мала негативні наслідки для соціально-економічного розвитку України й засвідчила вразливість вітчизняної фінансової системи, її залежність від зовнішнього впливу. За таких умов питання захисту національних інтересів держави у фінансовій сфері набирає особливої ваги й залежить від явищ і чинників як внутрішньої, так і зовнішньої фінансово-кредитної політики держави, політичної ситуації, що склалася в державі, досконалості законодавчого забезпечення функціонування фінансової системи, а також міжнародних зобов'язань держави. Необхідність ефективного державного регулювання розвитку національної економіки та формування інститутів управління в умовах ринкового середовища зумовлює створення дієвої системи контролю, стратегічна мета якої - забезпечення стабільності економічного зростання країни шляхом запобігання порушенням у сфері надання фінансових послуг та неефективному використанню фінансових ресурсів.

У статті визначено, що державний контроль за наданням фінансових послуг небанківськими фінансовими установами в Україні - це постійна діяльність органів публічного адміністрування (з використанням специфічних форм та методів), що включає їх оперативне втручання в діяльність небанківської фінансової установи та полягає у спостереженні за їхнім функціонуванням, в отриманні об'єктивної та достовірної інформації про стан законності та дисципліни в їхній діяльності, ужитті заходів щодо запобігання порушенням законодавства, припинення й усунення таких, виявленні причин та умов, що сприяли порушенням, застосуванні заходів відповідальності до суб'єктів правопорушення, виявленні фактичного стану справ у сфері надання фінансових послуг, виконанні ними ухвалених рішень. Доведено, що функція контролю багатогранна, оскільки включає виявлення й аналіз фактичного стану справ, пов'язаних із фінансовою діяльністю небанківської фінансової установи, оцінку правомірності контрольованої діяльності і вжиття заходів для усунення недоліків, які виявлені під час здійснення контролю. Саме специфічне призначення контролю дозволяє говорити про його відносну самостійність, що дає можливість відокремити його від інших видів діяльності не тільки в науковому, але й в організаційному

аспекті, як під час визначення компетенції суб'єктів контролю, так і у створенні спеціалізованих контрольних органів, які не виконують або майже не виконують (служби, інспекції) інших, окрім контролю, державних функцій.

Така функція органів державної влади багатогранна, оскільки включає виявлення й аналіз фактичного стану справ, пов'язаних із фінансовою діяльністю небанківської фінансової установи, оцінку правомірності контрольованої діяльності і вживання заходів щодо усунення недоліків, які виявлені під час здійснення контролю. З огляду на специфічне призначення контролю, можна констатувати його відносну самостійність, що надає можливість відокремити його від інших видів діяльності не лише в науковому, а й в організаційному аспекті, під час як визначення компетенції суб'єктів контролю, так і з'ясування створення спеціалізованих контрольних державних органів, які не виконують або майже не виконують (служби, інспекції) інших, окрім контролю, державних функцій.

Ключові слова: небанківська фінансова установа, фінансова безпека, контроль, державний контроль.

Buha H. S. State control over the activities of non-banking financial institutions in Ukraine

The global financial and economic crisis (2008-2009) had negative consequences for the socio-economic development of Ukraine and testified to the vulnerability of the domestic financial system, its dependence on external influences. Under such conditions, the protection of national interests in the financial sphere is gaining special importance and depends on the phenomena and factors of both domestic and foreign financial and credit policy of the state, the political situation in the country, the perfection of legislative support of the financial system and international obligations of the state. The need for effective state regulation of the national economy and the formation of management institutions in a market environment leads to an effective control system, the strategic goal of which is to ensure the stability of economic growth by preventing violations in financial services and inefficient use of financial resources.

© Буга Г. С., 2021

The article stipulates that state control over the provision of financial services by non-banking financial institutions in Ukraine is a permanent activity of public administration bodies (using specific forms and methods), which includes their prompt intervention in the activities of non-banking financial institutions and is to monitor their functioning, in obtaining objective and reliable information about the state of law and discipline in their activities, the application of measures to prevent, stop and eliminate violations of the law, identifying the causes and conditions that contributed to violations, the application of liability to offenders, identifying the actual state of affairs in the field of financial services, implementation of their decisions. It is proved that the control function is multifaceted, as it includes identifying and analyzing the actual state of affairs related to the financial activities of a non-banking financial institution, assessing the legality of controlled activities and taking measures to eliminate deficiencies identified during control. The specific purpose of control allows to speak about its relative independence that gives the chance to separate it from other kinds of activity not only in scientific, but also in organizational aspect, both at definition of competence of subjects of control, and at creation of specialized control bodies which are not perform or almost do not perform (services, inspections) other than control, state functions.

This function of public authorities is multifaceted, as it includes identifying and analyzing the actual state of affairs related to the financial activities of a non-banking financial institution, assessing the legality of controlled activities and taking measures to address deficiencies identified during control. Given the specific purpose of control, it is possible to state its relative independence, which makes it possible to separate it from other activities not only in scientific but also in organizational terms, both in determining the competence of control entities and clarifying the creation of specialized control state bodies that do not perform or almost do not perform (services, inspections) other than control, state functions

Key words: non-bank financial institution, financial security, control, state control.

Постановка проблеми та її актуальність.

Проблемі контролю суспільство завжди приділяло значну увагу, здійснювало його за допомогою різних форм, заходів і прийомів. Суспільство у процесі свого розвитку породжує відомі загальні функції, без яких воно не може обійтися і які набувають об'єктивного характеру. До цих функцій належить і контроль, як елемент усякої системи, що розвивається, і наявність якого зумовлена об'єктивними законами суспільного розвитку.

Суспільне призначення контролю полягає в тому, що він служить засобом отримання інфор-

мації про процеси, що відбуваються в суспільстві і різних його утвореннях, визначення відповідності дій на шляху досягнення мети, виявлення причин відхилення від них, розроблення заходів, що протидіють виявленим відхиленням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Варто зазначити, що проблематика державного контролю за діяльністю небанківських фінансових установ в Україні розглядалася багатьма вітчизняними вченими-теоретиками. Доречним буде виокремити праці таких науковців, як: О.М. Бандурко, Р.С. Мельник, М.І. Саєнко, В.М. Гаращук та інші. Незважаючи на те, що важливі аспекти державного контролю за діяльністю небанківських фінансових установ в Україні відображені у працях указаних дослідників, водночас остаточно не розроблено комплексного уявлення щодо державного контролю за діяльністю небанківських фінансових установ в Україні.

Метою статті є узагальнення наявного стану наукової розробки та законодавчої регламентації проблем державного контролю за діяльністю небанківських фінансових установ в Україні, недоліків та прогалин у чинному законодавстві.

Виклад основного матеріалу. Роль держави в діяльності небанківських фінансових установ не обмежується лише регулюванням порядку реєстрації, ліцензування та допуску до діяльності. Суттєвою складовою частиною всього адміністративно-правового, зокрема процедурного, регулювання порядку діяльності таких установ є організація державного контролю, адже їхнє функціонування є одним із багатьох різнопланових напрямів суспільних відносин, на які поширюється державний контроль. Такий контроль із боку держави спрямований на провадження законної, стабільної та відповідальної діяльності небанківських фінансових установ.

Відповідно до ст. 19 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» цілями державного регулювання ринків фінансових послуг є: проведення єдиної та ефективної державної політики у сфері фінансових послуг; захист прав та інтересів споживачів фінансових послуг; створення сприятливих умов для розвитку та функціонування ринків фінансових послуг; створення умов для ефективної мобілізації і розміщення фінансових ресурсів учасниками ринків фінансових послуг з урахуванням інтересів суспільства; забезпечення рівних можливостей для доступу до ринків фінансових послуг та захисту прав їхніх учасників; додержання учасниками ринків фінансових послуг

вимог законодавства; запобігання монополізації та створення умов розвитку добросовісної конкуренції на ринках фінансових послуг; контроль за прозорістю та відкритістю ринків фінансових послуг; сприяння інтеграції в європейський та світовий ринки фінансових послуг [1].

Суспільство реалізує контрольну діяльність передусім через державу, яка, як офіційний представник суспільства, бере на себе регулювання процесів, що відбуваються в ньому, і здійснює контроль за їхньою доцільністю відповідно до поставлених завдань, здійсненням їх у межах чинних норм і правил. Держава, регулюючи «загальні справи», контролює здійснення їх різними органами й організаціями, захищає інтереси особи і суспільства, здійснює заходи з охорони їхніх інтересів.

У цьому дослідженні не ставиться завдання детального розгляду функцій держави, їхньої кількості, призначення та наявних щодо цього думок (ці питання виходять за межі нашого дослідження). Предметом розгляду є саме явище державного контролю, його сутність та призначення у сфері виконавчої влади, зміст і напрями розвитку правової регламентації системи органів державного контролю.

Держава є одним із головних суб'єктів здійснення контрольної функції в суспільстві. Це впливає з того, що держава має можливості і наділена реальними повноваженнями для впливу на суспільство, під час здійснення якого вона покладається на результати контролю.

Досить поширеним є положення про те, що поняття «контроль» походить від латинського слова *contra* («проти», «проти», «проти», «проти», «проти», «проти»), яке вплинуло на утворення французького *controle* («перевірка», «спостереження з метою перевірки») [2, с. 447]. Юридичний енциклопедичний словник містить визначення «контролю» як однієї з форм здійснення влади, яка забезпечує дотримання встановлених приписів [3, с. 468].

У характеристиці контролю деякі автори розглядають його як один із принципів діяльності органів держави або відносять до методів управління, вбачають у контролі лише спосіб діяльності та можливість впливу за його допомогою на поведінку об'єкта контролю. Такий підхід є наслідком «невиправданого змішування принципів, методів і форм діяльності органів держави» [4, с. 18]. В.Г. Горшенев, І.Б. Шахов вважають, що контроль і перевірку виконання доцільніше кваліфікувати як конкретну форму діяльності / роботи кон-

кретного органу держави, що контроль - це вже не керівна ідея, а сама діяльність, в основу якої покладені основні наукові ідеї, вихідні об'єктивно зумовлені положення, яка здійснюється конкретними методами [4, с. 21]. На думку В.М. Плішкіна, контроль є функцією управління, яка передбачає спостереження та перевірку відповідності діяльності об'єкта ухваленим управлінським рішенням, законам, планам, нормам, стандартам, правилам, наказам. Він спрямований на виявлення результатів впливу суб'єкта на об'єкт і допущених відхилень від названих рішень, від принципів організації та регулювання [5, с. 240]. О.М. Бандурка дає визначення контролю як процесу забезпечення досягнення об'єктом управління поставлених перед ним цілей [6, с. 21]. Також у науковій літературі наявний розгляд поняття контролю крізь призму форм здійснення державної влади, забезпечення додержання законів та інших нормативних актів, що видаються органами держави, системи державних органів перевірки [7, с. 68]. Основною метою контролю Л.Л. Попова вважає дотримання органами виконавчої влади та їхніми посадовими особами законодавства, забезпечення цільового й економного витрачання коштів, підтримання стабільності державного устрою, підвищення ефективності державного регулювання, а основними принципами - законність, об'єктивність, незалежність, гласність, економічність, дотримання державної, комерційної та іншої охоронюваної законом таємниці [8, с. 132].

Як форму державної влади розглядав контроль М.В. Савчин [9, с. 71]. Під час звернення до питань контролю Ю.А. Тихомиров [10, с. 31], погоджуючись з авторами, які розглядають контроль як одну з функцій управління, зауважує специфічні особливості контролю стосовно управлінського рішення, у процесі виконання якого контроль є стадією процесу.

Щодо наявних у літературі думок стосовно контролю, М.С. Студенікіна [11, с. 12] звертала увагу на те, що різними авторами контроль тлумачиться по-різному, унаслідок чого складається враження, що йдеться про різні речі. Під час розгляду такого явища, як контроль, автори характеризують його як перевірочну діяльність і розглядають її в різних аспектах, з різних позицій. Уважний аналіз аргументації і думок, що висловлюються, приводить до висновку, що суперечності в них немає.

Проведений аналіз юридичної літератури дав змогу зробити загальний огляд різних поглядів на сутність і призначення державного контролю.

У кожному з них наявний той чи інший панівний чинник чи позиція, яку автори намагаються розкрити під час дослідження проблеми контролю. Це засвідчує багатоплановість державного контролю та притаманну йому різнобічність, яку варто розуміти як здатність аналізувати, спостерігати та перевіряти загальні явища та ситуації, можливість акцентувати увагу на конкретних питаннях із глибоким їх аналізом у різних сферах суспільних відносин. На основі здійсненого аналізу наявних поглядів на проблему можна зробити висновок, що в розгляді державного контролю варто керуватися поняттям його як об'єктивної функціональної діяльності, яку держава здійснює з метою перевірки дотримання і виконання поставлених завдань, ухвалених рішень, їхньої правомірності.

Одна з небезпек, яка загрожує контролю на нинішньому етапі розвитку нашої держави, - це спроба знову використовувати його як каральний засіб в інтересах окремої групи людей, перетворити його на «контроль для контролю». У роки існування тоталітарної держави контроль використовувався як засіб карального впливу на одного з учасників контрольних відносин. Проведення контролю було спрямоване в основному на викриття порушення і покарання причетної посадової особи. Такий підхід до застосування контролю неправильний по суті. Контроль не є каральним засобом і не повинен бути самоціллю, визначатися «чим жорсткіше, тим краще». У демократичній державі, основи якої були закладені в Декларації про державний суверенітет України, а потім закріплені Конституцією України, важливим є спрямування її діяльності, а значить, діяльності державних органів і посадових осіб, на забезпечення та захист прав і свобод людини, служіння її інтересам, інтересам суспільства загалом. Із цього випливає, що контроль держава здійснює, керуючись своїм основним призначенням і спрямовуючи свою діяльність на виконання поставлених завдань.

Володіючи інформацією з того чи іншого питання, відповідний державний орган сам або через інші державні структури може впливати на ситуацію та узгоджувати її з ухваленими рішеннями та чинними нормами і правилами.

Україна почала будувати правову державу і процеси, які відбуваються в усіх сферах діяльності, організаційних структурах, господарських зв'язках, зовнішніх та внутрішніх відносинах, що виникають і будуються на нових засадах, мають перебувати під контролем держави. У всьому світі держави з різними формами правління здійсню-

ють контроль і впливають на формування відносин у суспільстві, водночас характер контролю і заходи, які його супроводжують, свідчать про характер державної влади та її спрямованість, відповідність проголошеним демократичним принципам розвитку.

У становленні демократичної правової держави, на наш погляд, важливим має бути усвідомлення того, що «держава покликана виступати публічною організацією, представляти загальний інтерес і здійснювати управління справами суспільства від його імені і в його інтересах» [12, с. 12; 13, с. 34]. Тому, створюючи сильну незалежну правову державу, потрібно виходити з її основного призначення - захищати права і свободи своїх громадян.

Для досягнення цієї мети необхідні відповідні організаційно-правові механізми, які не лише могли б виступати засобом захисту цих прав, але і впливали б на саму владу, скеровували її дії на виконання поставлених завдань. Загальновідомо, що за деяких умов держава та її органи можуть протистояти суспільству та нехтувати проголошеними принципами. Тому контроль має запобігати такому протистоянню. Він забезпечує дотримання соціальних регуляторів, тобто нормативних та індивідуальних приписів у діяльності, поведінці підконтрольних суб'єктів із метою усунення можливих відхилень від заданих напрямів.

Державний контроль завжди здійснюється на основі норм права і має правові наслідки. Правова природа державного контролю проявляється в тому, що він проводиться органами держави та їхніми посадовими особами в межах, визначених правовими нормами, на підставі норм права і відповідно до них. Тому можна сказати: державний контроль здійснюється в чітких правових межах, керується у своїй діяльності чинними нормами права і завжди викликає певні правові наслідки. Це свідчить про те, що в основі його виникнення й у процесі здійснення лежать правові засади. Вони проявляються і характеризуються певними ознаками. Передусім такими ознаками є те, що контроль здійснюється уповноваженими державними органами і закріплюється в нормах, що визначають діяльність і повноваження суб'єкта контролю. Держава наділяє такі органи відповідними повноваженнями зі здійснення конкретних дій, закріплює їх у нормах права.

Державний контроль має своє оформлення в офіційних матеріалах, що мають характер контролюючих дій, стан справ щодо тих чи інших фактів і юридичні наслідки. За результатами кон-

трольних дій орган, що їх здійснює, ухвалює відповідне рішення. Це рішення може мати рекомендаційний чи примусовий характер. Орган контролю може вимагати узгодити відносини відповідно до чинних норм безпосередньо або ж направити матеріали в органи, які уповноважені ухвалювати рішення з таких питань [14, с. 106].

Отже, результати контролю і рішення щодо них реалізуються самим органом контролю або іншим уповноваженим на це державним органом. Контроль водночас, через вказані в нормах права дії, здійснюється в межах вже наявних або таких, що лише виникають, відносин, змінює чи коригує їхні зв'язки, узгоджує із чинним законодавством. Якщо ж під час правового оцінювання дій, що контролюються, виявиться неправомірна поведінка суб'єкта контролю, тоді застосовуються правоохоронні заходи. Водночас норми права виконують як регульовальну, так і охоронну функції.

І останнє, що визначає правову природу контролю, - це необхідність детальної процедурної регламентації його здійснення, від визначення контролюючого органу, його завдань і сфери діяльності, місця у структурі державних органів до безпосереднього проведення контрольних дій - визначення об'єкта контролю, ухвалення рішення про проведення перевірки, аналіз наявного стану, визначення методів і форм, ухвалення рішення за результатами контролю.

Отже, у чинному законодавстві України державний контроль знаходить правове визначення і регламентацію стосовно проведення його в окремих сферах і галузях. В основному нормативно-правовими актами передбачаються і правові наслідки його здійснення. Ми говоримо «в основному», тому що контроль у широкому розумінні цього поняття може і не мати правових наслідків. Ідеться про державний контроль за ситуацією, що виникає у сферах, де неможливий прямиий державний вплив або ж він може бути застосований за надзвичайних обставин. Так, держава має пряму зацікавленість у вирощенні певних сільськогосподарських культур. Але через те, що виробники, як приватні особи, самі визначають, що, коли і скільки виробляти, держава в адміністративному порядку не може примусити їх займатися цією справою. Та, спостерігаючи за станом справ у сільському господарстві і володіючи відповідною інформацією, держава під час виконання функції регулювання застосовує інші методи впливу. Ними можуть бути державне замовлення, надання виробникам сільськогосподарської продукції пільгового кредиту, інший спосіб впливу,

який не буде пов'язаний із прямим адмініструванням. Отже, у процесі контролю ситуації в сільському господарстві чи іншій сфері держава використовує різні заходи регулювання, але в межах, визначених правовими нормами [15, с. 211-212].

Державний контроль здійснюється на основі загальних положень і ідей, що відображаються у принципах контролю і стосуються основних правил організації і проведення контролю. Таку діяльність у небанківській сфері загалом можна розглядати як адміністративну процедуру. Причому вона може бути як спірною / конфліктною, так і безспірною / безконфліктною. Крім цього, її варто вважати адміністративно-організаційною, а також втручальною (ініціює проведення публічного суб'єкта) [16, с. 322].

Суттєве наукове та практичне значення має класифікація різновидів державного контролю, оскільки вона є не лише теоретичним відображенням різноманітності й різноплановості контролю, а й практичним результатом виокремлення важливих сфер суспільного життя, що перебувають під контролем держави [17, с. 353]. У теорії права державний контроль класифікують за різноманітними критеріями. Так, залежно від компетенції суб'єкта контролю виокремлюють загальний, відомчий і надвідомчий (міжвідомчий) контроль [18, с. 526]. З огляду на стадію здійснення державний контроль може бути попереднім, поточним / оперативним та підсумковим [15, с. 295]. За спрямованістю державного контролю умовно виділяють зовнішній і внутрішній, за суб'єктом здійснення - загальний та спеціальний (функціональний) [19, с. 30-31]. Також існує критерій поділу державного контролю на види за суб'єктами його здійснення: парламентський, президентський, адміністративний (відомчий), судовий, прокурорський нагляд (ці види традиційно вже протягом досить тривалого часу виділяють в адміністративно-правовій науці) [20, с. 20-44].

Відповідну класифікацію різновидів державного контролю можна застосовувати і для виокремлення видів державного контролю за діяльністю небанківських фінансових установ. Зокрема, про *загальний контроль* ідеться тоді, коли органи публічної адміністрації (Міністерство внутрішніх справ України, Міністерство фінансів України, Міністерство економіки України) виконують певні контрольні повноваження, причому контроль не є їхньою основною функцією; *відомчий контроль* здійснюється в системі управління з вертикальною організаційною підпорядкованістю суб'єктів [17, с. 364] безпосередньо органом,

який уповноважений реалізовувати контрольну функцію в такій сфері, - Національним банком України [21]. *Надвідомчий (міжвідомчий) контроль* охоплює фінансово-бюджетні відносини, антимонопольну діяльність, податкову сферу, навколишнє природне середовище тощо. *Поточний (оперативний) контроль* здійснюють у процесі виконання поточної діяльності небанківської фінансової установи з питань дотримання умов на конкретних стадіях виконання - перевірка дотримання законодавства, у сфері протидії легалізації / відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом тощо. До підсумкового контролю вдаються після виконання дій, тобто за результатами певного періоду (місяць, квартал, рік). Він має на меті з'ясування відповідності отриманого результату поставленому (або запланованому) завданню, оцінку досягнутого та розроблення напрямів діяльності на майбутнє [22, с. 325-326].

Отже, державний контроль за наданням фінансових послуг небанківськими фінансовими установами в Україні - це постійна діяльність органів публічного адміністрування (з використанням специфічних форм та методів), що включає їх оперативне втручання в діяльність небанківської фінансової установи та полягає у спостереженні за їхнім функціонуванням, в отриманні об'єктивної та достовірної інформації про стан законності та дисципліни в їхній діяльності, застосуванні заходів щодо запобігання порушенням законодавства, припиненні й усуненні таких порушень, виявленні причин та умов, що сприяли порушенням, застосуванні заходів відповідальності до суб'єктів правопорушення, виявленні фактичного стану справ у сфері надання фінансових послуг небанківськими фінансовими установами, виконанні ухвалених рішень.

Такий контроль є функцією органу державного фінансового контролю та реалізується через засоби державного фінансового аудиту, оцінку державних закупівель та проведення інспектування. З-поміж суб'єктів контролю у сфері надання фінансових послуг небанківськими фінансовими установами в Україні залежно від видів контролю можна виокремити категорії суб'єктів, які здійснюють *зовнішній контроль*, та суб'єктів, які провадять *внутрішній контроль*.

Висновки. Отже, варто констатувати, що світова фінансово-економічна криза (2008-2009 рр.) мала негативні наслідки для соціально-економічного розвитку України, засвідчила вразливість вітчизняної фінансової системи, її залежність від зовнішнього впливу. За таких умов

питання захисту національних інтересів держави у фінансовій сфері набуває особливої ваги й залежить від явищ і чинників як внутрішньої, так і зовнішньої фінансово-кредитної політики держави, політичної ситуації, що склалася в державі, досконалості законодавчого забезпечення функціонування фінансової системи, а також міжнародних зобов'язань держави. Необхідність ефективного державного регулювання розвитку національної економіки та формування інститутів управління в умовах ринкового середовища зумовлює створення дієвої системи контролю, стратегічна мета якої - забезпечення стабільності економічного зростання країни шляхом запобігання порушенням у сфері надання фінансових послуг та неефективному використанню фінансових ресурсів.

Така функція органів державної влади багатогранна, оскільки включає виявлення й аналіз фактичного стану справ, пов'язаних із фінансовою діяльністю небанківської фінансової установи, оцінку правомірності контрольованої діяльності і вжиття заходів для усунення недоліків, які виявлені під час здійснення контролю. З огляду на специфічне призначення контролю, можна констатувати його відносну самостійність, що надає можливість відокремити його від інших видів діяльності не лише в науковому, а й в організаційному аспекті, під час як визначення компетенції суб'єктів контролю, так і з'ясування створення спеціалізованих контрольних державних органів, які не виконують або майже не виконують (служби, інспекції) інших, окрім контролю, державних функцій.

Література

1. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12 липня 2001 р. № 2664-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.
2. Скопненко О.І., Цимбалюк Т.В. Сучасний словник іншомовних слів. Київ, 2016. 1214 с.
3. Великий енциклопедичний юридичний словник : А - Я / за ред. Ю.С. Шемшученка. Київ, 2012. 1017 с.
4. Горшенев В.Г., Шахов И.Б. Контроль как правовая форма деятельности. Москва : Юрид. лит, 1986. 176 с.
5. Плішкін В.М. Теорія управління органами внутрішніх справ : підручник / за заг. ред. Ю.Ф. Кравченка. Київ, 1999. 702 с.
6. Бандурка О.М. Управління в органах внутрішніх справ України : підручник. Харків, 1998. 480 с.

7. Мельник Р.С. Забезпечення законності застосування заходів адміністративного примусу, не пов'язаних з відповідальністю : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2012. 211 с.
8. Административное право : учебник для вузов / под ред. Л.Л. Попова. Москва, 2006. 728 с.
9. Савчин М.В. Конституційне право України : підручник / відп. ред. М.О. Баймуратов. Київ : Правова єдність, 2009. 1008 с.
10. Тихомиров Ю.А. Управленческое решение. Москва, 1978. 254 с.
11. Студеникина М.С. Государственный контроль в сфере управления. Москва, 1974. 164 с.
12. Беляев В.П. Контроль и надзор как формы юридической деятельности: вопросы теории и практики : дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.01. Саратов, 2006. 436 с.
13. Саснко М.І. Правове регулювання державного контролю у сфері фінансових послуг в Україні : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Дніпропетровськ, 2010. 246 с.
14. Холодненко Д.В. Контроль та контрольна функція органів публічної адміністрації : цілі, мета, завдання. *Правовий часопис Донбасу*. 2018. № 2 (63). С. 104-108.
15. Державне управління : підручник : у 2-х т. / редкол. : Ю.В. Ковбасюк та ін. Київ, 2013. Т. 2. 324 с.
16. Шарая А.А. Державний контроль за діяльністю кредитних спілок в Україні. *Вісник Запорізького національного університету*. 2012. № 1. Ч. 1. С. 322-329.
17. Авер'янов В.Б. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : у 2-х т. Київ, 2007. Т. 1 : Загальна частина. 592 с.
18. Колпаков В.К., Кузьменко О.В. Адміністративне право України : підручник. Київ, 2003. 544 с.
19. Петрицький А.Л. Організаційно-правові проблеми здійснення державного фінансового контролю в Україні. *Університетські наукові записки*. 2011. № 4 (40). С. 266-273.
20. Гарашук В.М. Контроль і нагляд у державному управлінні : навчальний посібник. Харків, 1999. 55 с.
21. Про затвердження Положення про застосування Національним банком України заходів впливу у сфері державного регулювання діяльності на ринках небанківських фінансових послуг : постанова правління Національного банку України від 1 лютого 2021 р. № 12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0012500-21#Text>.
22. Шарая А.А. Державний контроль за діяльністю кредитних спілок в Україні. *Вісник Запорізького національного університету*. 2012. № 1. Ч. 1. С. 322-329.

Буга Г. С.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративно-правових
дисциплін факультету № 2
Донецького державного університету
внутрішніх справ